

Folkhälsoarbetet i Södermanlands län 2022

Denna titel kan laddas ner från: www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/. En del av våra titlar går även att beställa som ett tryckt exemplar, se våra [kundtjänst och köpvillkor](#).

Citera gärna Folkhälsomyndighetens texter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovspersonens tillstånd att använda dem.

© Folkhälsomyndigheten, 2023.

Artikelnummer: 23159-12

Innehåll

Sammanfattning – arbetet med folkhälsa i Södermanlands län	4
De viktigaste resultaten.....	4
Vi kartlägger för att stärka folkhälsoarbetet	6
Så här gjorde vi.....	6
Så här svarade kommunerna på enkäten	8
Organisering – sammanfattande kommentarer.....	8
Styrning – sammanfattande kommentarer	9
Inriktning – sammanfattande kommentarer	12
Samverkan – sammanfattande kommentarer	15
Så här svarade regionen på enkäten.....	18
Organisering	18
Styrning	18
Inriktning	18
Samverkan	19
Så här svarade länsstyrelsen på enkäten.....	20
Organisering	20
Styrning	20
Inriktning	20
Samverkan	20
Bilaga – deltagande kommuner i länet	21
Vill du veta mer?	22
Folkhälsopolitiken ger oss en gemensam riktning	22
Uppföljning av folkhälsan är ett viktigt stöd	22

Sammanfattning – arbetet med folkhälsa i Södermanlands län

I den här rapporten har vi sammanställt resultaten från två enkätundersökningar som beskriver hur kommunerna, regionen och länsstyrelsen i Södermanlands län arbetar med folkhälsa. Informationen samlades in under hösten 2022 och rapporten kan ses som en nulägesbild. Syftet är att bidra med kunskap om hur arbetet är organiserat och hur förutsättningarna ser ut. Resultaten kan användas som ett underlag för fortsatt diskussion i syfte att stärka folkhälsoarbetet.

De viktigaste resultaten

Kommunerna

I Södermanlands län uppger åtta av nio kommuner att folkhälsoarbetet ingår i något av deras styrdokument. Bland kommunerna i länet är det vanligast att folkhälsoarbetet ingår i ett separat styrdokument för folkhälsoarbetet (fem av åtta kommuner). I landet som helhet är det vanligast att folkhälsoarbetet ingår i ett styrdokument med mål och budget för hela organisationen (53 procent) eller i ett separat styrdokument för folkhälsoarbetet (policy, strategi, plan) (53 procent).

I Södermanlands län uppger fem av åtta kommuner att det mest prioriterade området i folkhälsoarbetet är ”hälsofrämjande, förebyggande och tidiga insatser”. Bland landets samtliga kommuner är det vanligast att ”det tidiga livets villkor” är det mest prioriterade området i folkhälsoarbetet under 2022 (50 procent).

En majoritet av kommunerna uppger att det finns ett särskilt nätverk för folkhälsoarbetet i länet eller ett särskilt nätverk för särskilda sakfrågor inom folkhälsoarbetet. Det vanligaste är ett särskilt nätverk för folkhälsoarbetet. I riket som helhet är det lika vanligt att det finns ett särskilt nätverk för folkhälsoarbetet (71 procent) som att det finns ett särskilt nätverk för särskilda sakfrågor inom folkhälsoarbetet (71 procent).

Regionen

I Region Sörmland ingår regionens folkhälsoarbete i tre styrdokument. Samtliga regioner i landet anger att organisationens folkhälsoarbete ingår i ett eller flera styrdokument.

Länsstyrelsen

Vid Länsstyrelsen Södermanland ingår folkhälsa i organisationens beslutade målstyrning inklusive dess uppföljning på följande sätt:

- Som ett perspektiv som ska beaktas.

Folkhälsa ingår i samtliga länsstyrelser beslutade målstyrning och uppföljning. Vanligast är att folkhälsa ingår som ett perspektiv som ska beaktas (18 av 21 länsstyrelser).

Vi kartlägger för att stärka folkhälsoarbetet

Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna fick våren 2022 i uppdrag av regeringen att stärka det regionala och lokala folkhälsoarbetet och implementeringen av folkhälsopolitiken. I uppdraget ingick att genomföra en kartläggning.

Kartläggningen ger en bild av det svenska folkhälsoarbetet och hur dess förutsättningar ser ut på lokal och regional nivå. Resultaten kan användas som ett underlag för att utveckla arbetet och samarbetsformerna framåt.

I denna rapport redovisas resultaten för kommunerna, regionen och länsstyrelsen i Södermanlands län.

Så här gjorde vi

Kartläggningen omfattar data från kommuner, regioner och länsstyrelser. Den är uppdelad i två delar:

- Data från kommuner och regioner samlades in av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) hösten 2022 via webbenkäten Medlemsenkät folkhälsa.
- Data från länsstyrelserna samlades in av ett statistik- och analysföretag (på uppdrag av Folkhälsomyndigheten) hösten 2022 via en separat webbenkät.

Statistik- och analysföretaget Statisticon fick i uppdrag att bearbeta, analysera och sammanställa svaren från båda enkäterna. Enkäterna redovisas i separata avsnitt i rapporten. Kommunernas resultat redovisas grupperat (det vill säga på aggregerad nivå) genom stapeldiagram och tabeller. Eftersom regionens och länsstyrelsens svar kommer från en enstaka organisation redovisas de i sammanfattande texter.

I alla diagram och tabeller redovisas (n) i rubriktexten, där (n) står för hur många kommuner som besvarat frågan. Resultaten från undersökningen redovisas som totaler och procentandelar. Procentandelar har beräknats som procent av de organisationer som besvarat frågan (det vill säga gruppen ”ej svar” har exkluderats). Summan av procentandelarna blir inte alltid exakt 100, vilket beror på en avrundning av siffrorna.

Metod för kommun- och regiondata

SKR:s enkät riktades till Sveriges samtliga 290 kommuner och 21 regioner. 247 kommuner och 21 regioner svarade, vilket ger en svarsfrekvens på 85 respektive 100 procent.

I Södermanlands län svarade nio av nio kommuner, vilket ger en svarsfrekvens på 100 procent. Vilka kommuner som svarade kan du se i bilagan på sidan 21. Bland de nio svarande kommunerna finns en variation i partiellt bortfall (det vill säga när svar saknas för minst en fråga, men inte alla frågor, för en organisation). I Södermanlands län har ingen kommun besvarat samtliga frågor de fått. Det partiella bortfallet varierar mellan att enstaka frågor är obesvarade och att det för vissa kommuner saknas svar på flera frågor.

I kommunerna i Södermanlands län är det vanligast att enkäten besvarats av en strateg på förvaltningsövergripande nivå.

I Region Sörmland har enkäten inte besvarats av chef eller strateg, utan av en person med annan funktion.

I denna rapport redovisas resultaten av ett urval frågor från enkäten. Kommunernas resultat ser du från sidan 8 och regionens resultat från sidan 18.

Metod för länsstyrelsedata

Länsstyrelseenkäten riktades till Sveriges samtliga 21 länsstyrelser. Alla länsstyrelser svarade, vilket ger en svarsfrekvens på 100 procent.

Vid Länsstyrelsen Södermanland deltog en chef samt en funktion med ansvar för det strategiska och generella folkhälsoarbetet i arbetet med att besvara enkäten.

I denna rapport redovisas resultaten av ett urval frågor från enkäten. Länsstyrelsens resultat ser du på sidan 20.

Så här svarade kommunerna på enkäten

Organisering – sammanfattande kommentarer

I Södermanlands län är det vanligast att kommunerna har en strategisk funktion eller person för folkhälsoarbetet på tjänstepersonnivå.

Så här är folkhälsoarbetet organiserat

Tabell 1. Hur har ni organiserat folkhälsoarbetet på tjänstepersonnivå? Svar från kommuner i Södermanlands län (n=8) respektive kommuner i hela Sverige (n= 239).

Svarsalternativ	Södermanlands län (procent)	Riket (procent)
En egen avdelning eller enhet för folkhälsoarbetet	0 (0)	11 (5)
En strategisk funktion eller person för folkhälsoarbetet	6 (75)	145 (61)
Annan lösning	2 (25)	83 (35)

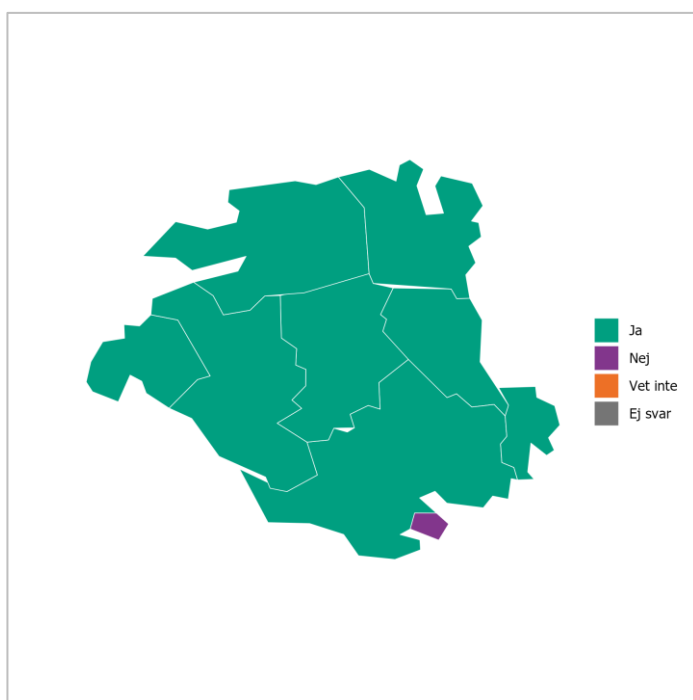
Styrning – sammanfattande kommentarer

I Södermanlands län uppger åtta av nio kommuner att folkhälsoarbetet ingår i något av deras styrdokument. Bland kommunerna i länet är det vanligast att folkhälsoarbetet ingår i ett separat styrdokument för folkhälsoarbetet (fem av åtta kommuner).

En majoritet av de styrdokument där folkhälsoarbetet ingår är politiskt antagna.

Folkhälsoarbete i styrdokument

Diagram 1. Ingår organisationens folkhälsoarbete i något styrdokument? Svar från kommuner i Södermanlands län (n=9).

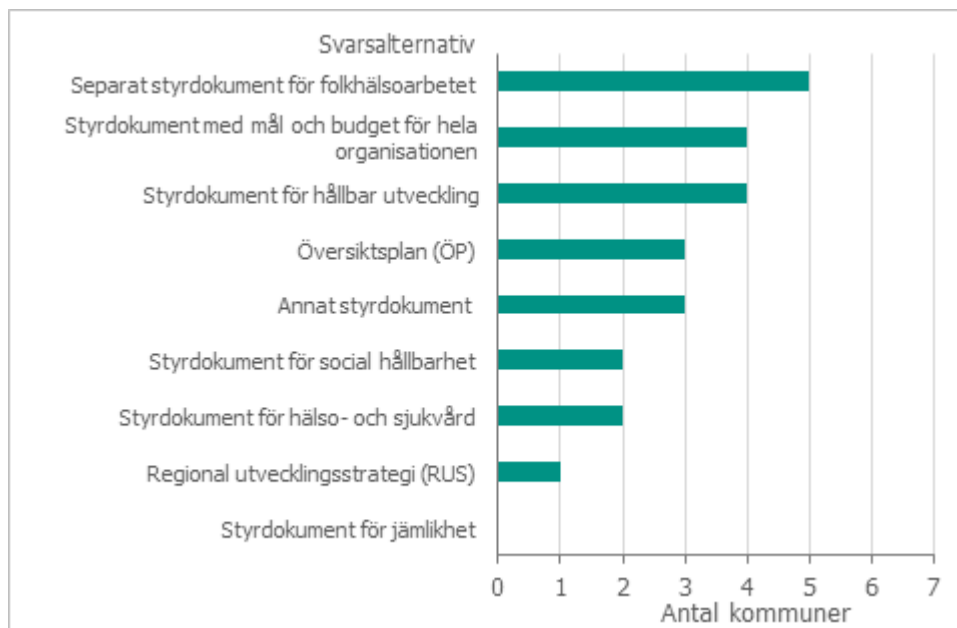

Tabell 2. Ingår organisationens folkhälsoarbete i något styrdokument? Svar från kommuner i Södermanlands län (n=9) respektive kommuner i hela Sverige (n= 247).

Svarsalternativ	Södermanlands län (procent)	Riket (procent)
Ja	8 (89)	218 (88)
Nej	1 (11)	18 (7)
Vet inte	0 (0)	11 (4)

Styrdokument som omfattar folkhälsoarbete

Diagram 2. I vilket eller vilka styrdokument ingår organisationens folkhälsoarbete? Flera svarsalternativ kan väljas. Frågan ställs till kommuner som svarat att kommunens folkhälsoarbete ingår i något styrdokument. Svar från kommuner i Södermanlands län (n=8).

Tabell 3. I vilket eller vilka styrdokument ingår organisationens folkhälsoarbete? Flera svarsalternativ kan väljas. Frågan ställs till kommuner som svarat att kommunens folkhälsoarbete ingår i något styrdokument. Svar från kommuner i Södermanlands län (n=8) respektive kommuner i hela Sverige (n= 215).

Svarsalternativ	Södermanlands län (procent)	Riket (procent)
Separat styrdokument för folkhälsoarbetet	5 (63)	114 (53)
Styrdokument med mål och budget för hela organisationen	4 (50)	115 (53)
Styrdokument för hållbar utveckling	4 (50)	66 (31)
Översiktsplan (ÖP)	3 (38)	76 (35)
Annat styrdokument	3 (38)	42 (20)
Styrdokument för social hållbarhet	2 (25)	53 (25)
Styrdokument för hälso- och sjukvård	2 (25)	41 (19)
Regional utvecklingsstrategi (RUS)	1 (13)	67 (31)
Styrdokument för jämlikhet	0 (0)	27 (13)

Politiskt antagna styrdokument

Tabell 4. Är styrdokument politiskt antagna och i så fall av vilket organ? Enbart svar från kommuner som på föregående fråga har uppgett att de har styrdokument som listas nedan. Svar från kommuner i Södermanlands län (n=7) som besvarat minst en av delfrågorna om var styrdokumentet är antagna.

Delfråga	Ja, beslutad av styrelse/ fullmäktige (procent)	Ja, beslutad av nämnd (procent)	Ja, beslutad av förvaltning (procent)	Nej (procent)	Vet inte (procent)
Styrdokument för hållbar utveckling (exempel Agenda 2030)	2 (67)	0 (0)	0 (0)	1 (33)	0 (0)
Styrdokument för social hållbarhet	1 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Styrdokument för jämlikhet	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Styrdokument för hälso- och sjukvård (exempel nära vård, framtidens hälso- och sjukvård, eller liknande)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Separat styrdokument för folkhälsoarbetet (policy, strategi, plan)	5 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Annat styrdokument	1 (50)	1 (50)	0 (0)	0 (0)	0 (0)

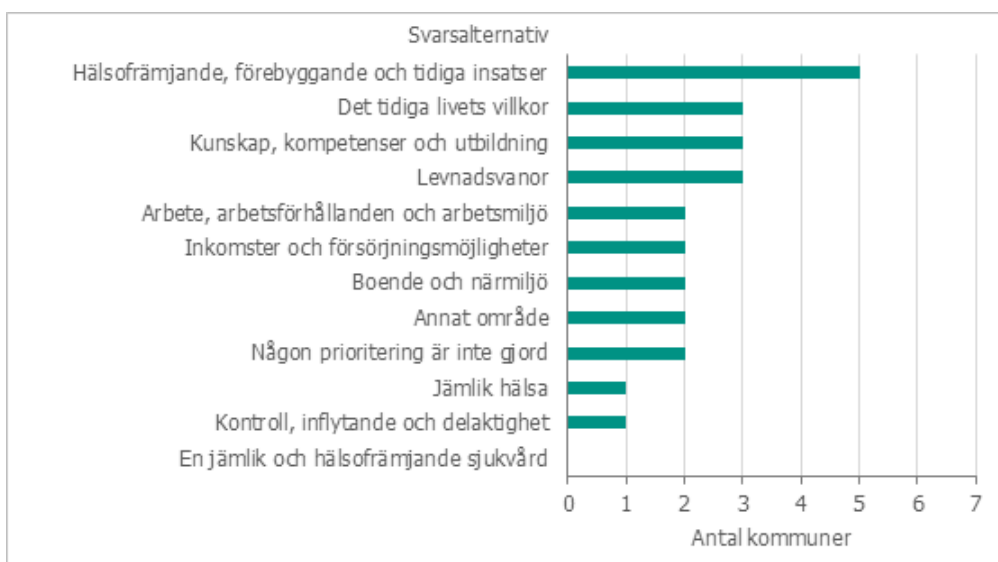
Inriktning – sammanfattande kommentarer

I Södermanlands län uppger fem av åtta kommuner att det mest prioriterade området i folkhälsoarbetet är ”hälsofrämjande, förebyggande och tidiga insatser”.

En kommun i länet uppger ”jämlig hälsa” som ett prioriterat område under år 2022, och uppger även att de tillsammans med regionen prioriterat gemensamma mål och insatser inom detta område under 2022.

Prioriterade områden inom folkhälsoarbetet

Diagram 3. Vilka områden är mest prioriterade i folkhälsoarbetet under 2022 (baserat på den nationella folkhälsopolitikens mål och målområden)? Mer än ett svarsalternativ kan anges. Svar från kommuner i Södermanlands län (n=8).

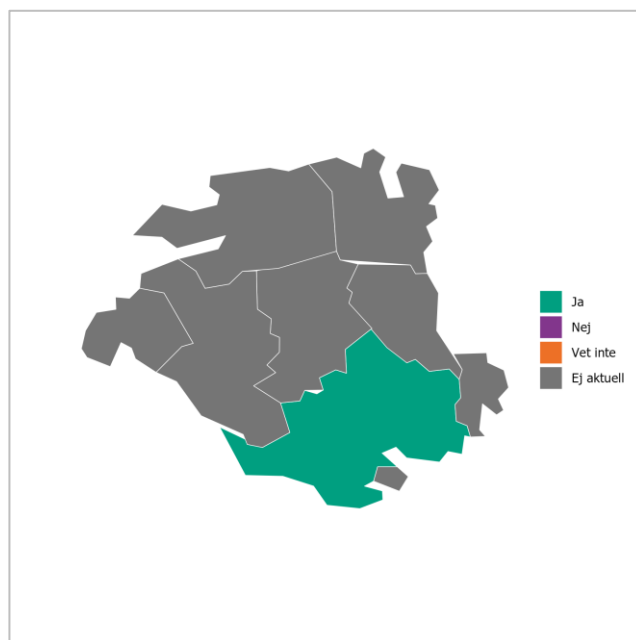

Tabell 5. Vilka områden är mest prioriterade i folkhälsoarbetet under 2022 (baserat på den nationella folkhälsopolitikens mål och målområden)? Mer än ett svarsalternativ kan anges. Svar från kommuner i Södermanlands län (n=8) respektive kommuner i hela Sverige (n= 241).

Svarsalternativ	Södermanlands län (procent)	Riket (procent)
Hälsofrämjande, förebyggande och tidiga insatser	5 (63)	113 (47)
Det tidiga livets villkor	3 (38)	121 (50)
Kunskap, kompetenser och utbildning	3 (38)	85 (35)
Levnadsvanor	3 (38)	104 (43)
Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö	2 (25)	43 (18)
Inkomster och försörjningsmöjligheter	2 (25)	42 (17)
Boende och närmiljö	2 (25)	62 (26)
Annat område	2 (25)	55 (23)
Någon prioritering är inte gjord	2 (25)	45 (19)
Jämlig hälsa	1 (13)	105 (44)
Kontroll, inflytande och delaktighet	1 (13)	79 (33)
En jämlig och hälsofrämjande sjukvård	0 (0)	22 (9)

Gemensamma mål och insatser för en god och jämlig hälsa

Diagram 4. Har kommuner och regionen i länet prioriterat gemensamma mål och insatser för en god och jämlig hälsa? Enbart svar från kommuner som angivit "jämlig hälsa" som ett av de mest prioriterade områdena i folkhälsoarbetet 2022. Svar från kommuner i Södermanlands län (n=1).

Tabell 6. Har kommuner och regionen i länet prioriterat gemensamma mål och insatser för en god och jämlik hälsa? Enbart svar från kommuner som angivit "jämlik hälsa" som ett av de mest prioriterade områdena i folkhälsoarbetet 2022. Svar från kommuner i Södermanlands län (n=1) respektive kommuner i hela Sverige (n=105).

Svarsalternativ	Södermanlands län (procent)	Riket (procent)
Ja	1 (100)	71 (68)
Nej	0 (0)	16 (15)
Vet inte	0 (0)	18 (17)

Samverkan – sammanfattande kommentarer

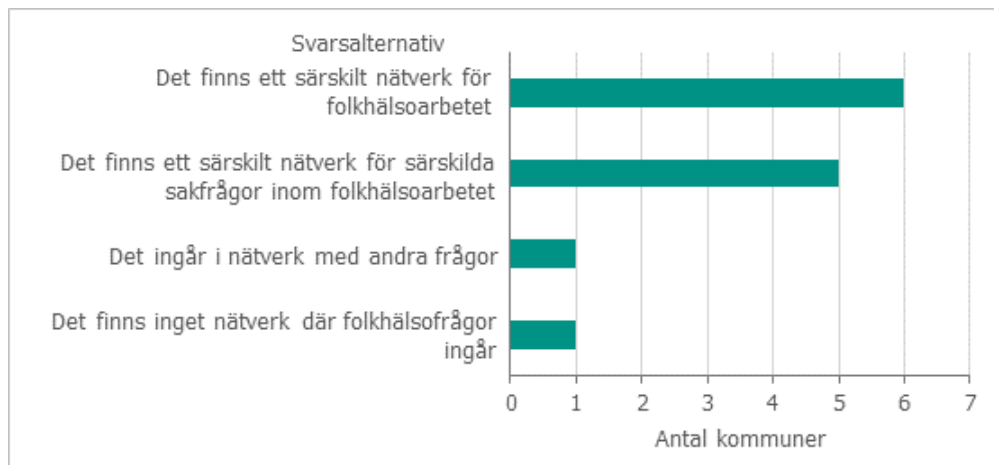
En majoritet av kommunerna uppger att det finns ett särskilt nätverk för folkhälsoarbetet i länet eller ett särskilt nätverk för särskilda sakfrågor inom folkhälsoarbetet. Det vanligaste är ett särskilt nätverk för folkhälsoarbetet.

Ingen av länets kommuner uppger att det i länet finns ett råd, en kommitté eller ett nätverk för politiker i kommunen och regionen där folkhälsofrågor diskuteras.

En majoritet av länets kommuner samverkar med regionen eller andra kommuner om statistik inom folkhälsa.

Nätverk för folkhälsoarbete

Diagram 5. Finns det i ert län ett övergripande nätverk där folkhälsofrågor ingår för tjänstepersoner? Mer än ett svarsalternativ kan anges. Svar från kommuner i Södermanlands län (n=8).

Tabell 7. Finns det i ert län ett övergripande nätverk där folkhälsofrågor ingår för tjänstepersoner? Mer än ett svarsalternativ kan anges. Svar från kommuner i Södermanlands län (n=8) respektive kommuner i hela Sverige (n=235).

Svarsalternativ	Södermanlands län (procent)	Riket (procent)
Det finns ett särskilt nätverk för folkhälsoarbetet	6 (75)	167 (71)
Det finns ett särskilt nätverk för särskilda sakfrågor inom folkhälsoarbetet	5 (63)	168 (71)
Det ingår i nätverk med andra frågor	1 (13)	54 (23)
Det finns inget nätverk där folkhälsofrågor ingår	1 (13)	7 (3)

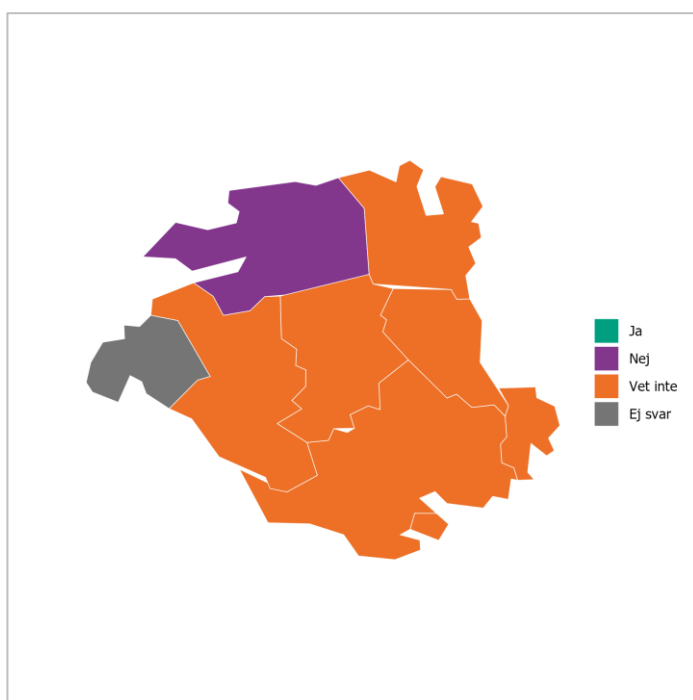
Struktur och innehåll i nätverken

I nätverken där folkhälsofrågor ingår är det lika vanligt att kommuner, regionen och länsstyrelsen deltar, det uppger sju av sju kommuner. Det vanligaste är att nätverken samordnas av regionen.

I den kommun där folkhälsofrågor ingår i ”nätverk med andra frågor”, är de andra frågor som diskuteras ”regional utveckling” samt ”regional samverkan och stödstruktur (RSS)”.

Samverkansyta för politiker

Diagram 6. Finns det i ditt län ett råd, en kommitté eller ett nätverk för politiker i kommuner och region där folkhälsofrågor diskuteras? Svar från kommuner i Södermanlands län (n=8).

Tabell 8. Finns det i ditt län ett råd, en kommitté eller ett nätverk för politiker i kommuner och region där folkhälsofrågor diskuteras? Svar från kommuner i Södermanlands län (n=8) respektive kommuner i hela Sverige (n=238).

Svarsalternativ	Södermanlands län (procent)	Riket (procent)
Ja	0 (0)	128 (54)
Nej	1 (13)	28 (12)
Vet inte	7 (88)	82 (34)

Statistiksamverkan med regionen eller andra kommuner

Tabell 9. Samverkar organisationen med regionen eller andra kommuner om statistik inom folkhälsa? Svar från kommuner i Södermanlands län (n=7) respektive kommuner i hela Sverige (n=236).

Svarsalternativ	Södermanlands län (procent)	Riket (procent)
Ja	5 (71)	177 (75)
Nej	1 (14)	29 (12)
Vet inte	1 (14)	30 (13)

Så här svarade regionen på enkäten

Organisering

Region Sörmland har organiserat folkhälsoarbetet på tjänstepersonnivå genom en egen avdelning eller enhet för folkhälsoarbetet. I Region Sörmland är folkhälsoarbetet varken organiserat inom hälso- och sjukvården eller inom regional utveckling, utan man har en annan lösning.

Styrning

I Region Sörmland ingår folkhälsoarbetet i följande styrdokument:

- Styrdokument med mål och budget för hela organisationen.
- Styrdokument för hållbar utveckling.
- Styrdokument för hälso- och sjukvård.

I Region Sörmland är styrdokumentet för hälso- och sjukvård beslutat av fullmäktige.

Inriktning

Följande områden var mest prioriterade i folkhälsoarbetet i Region Sörmland under 2022:

- Jämlik hälsa.
- Det tidiga livets villkor.
- Kunskap, kompetenser och utbildning.
- Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö.
- Inkomster och försörjningsmöjligheter.
- Boende och närmiljö.
- Levnadsvanor.
- Kontroll, inflytande och delaktighet.
- En jämlik och hälsofrämjande sjukvård.

Region Sörmland uppger att kommuner i länet och regionen prioriterat gemensamma mål och insatser för en god och jämlik hälsa under 2022.

Samverkan

Regionen tillfrågades om det i länet finns ett övergripande nätverk där folkhälsofrågor ingår för tjänstepersoner. Region Sörmland anger att det finns ett övergripande särskilt nätverk för folkhälsofrågor och för särskilda sakfrågor inom folkhälsoarbetet. Folkhälsofrågor ingår även i ”nätverk med andra frågor”. I dessa nätverk deltar kommuner, regionen, länsstyrelsen samt andra organisationer. I Region Sörmland är det regionen som samordnar nätverken.

När folkhälsa ingår i ”nätverk med andra frågor”, är de andra frågor som diskuteras:

- Regional utveckling.
- Regional samverkan och stödstruktur (RSS).
- Hållbar utveckling och Agenda 2030.

Region Sörmland uppger att det inte finns ett råd, en kommitté eller ett nätverk för politiker i kommunerna och regionen där folkhälsofrågor diskuteras.

Regionen samverkar med kommuner om statistik inom folkhälsa.

Så här svarade länsstyrelsen på enkäten

Organisering

Länsstyrelsen Södermanland anger att det under 2022 fanns en eller flera chefer i organisationen med ett särskilt uttalat ansvar för att driva och leda folkhälsoarbetet.

Styrning

Länsstyrelsen Södermanland har ett eller flera styrdokument för folkhälsoarbetet.

Folkhälsa ingår i organisationens beslutade målstyrning inklusive dess uppföljning på följande sätt:

- Som ett perspektiv som ska beaktas.

Inriktning

Länsstyrelsen har fått gradera på en skala från 0 (inte alls) till 6 (i hög utsträckning) vilka mål de använder som struktur eller vägledning i sitt folkhälsoarbete.

Länsstyrelsen uppger att följande mål i hög utsträckning (5-6) används som struktur eller vägledning i folkhälsoarbetet under 2022:

- Det nationella folkhälsopolitiska målet.
- De åtta nationella folkhälsopolitiska målområdena.
- Målen i den regionala utvecklingsstrategin i länet.
- Eget mål för organisationen.

Samverkan

Den eller de funktioner vid Länsstyrelsen Södermanland som har ansvar för det generella folkhälsoarbetet samverkar med flera olika aktörer. Samverkan kan vara såväl formaliserad som inte formaliserad. Under 2022 samverkade länsstyrelsen med följande aktörer:

- den egna organisationen
- andra länsstyrelser
- regionen
- kommuner
- Folkhälsomyndigheten
- universitet eller högskola.

Bilaga – deltagande kommuner i länet

Tabell B1. Deltagande i enkäten bland kommuner i Södermanlands län
(n=nio av totalt nio kommuner i länet).

Kommun	Besvarat enkäten
Eskilstuna	Ja
Flen	Ja
Gnesta	Ja
Katrineholm	Ja
Nyköping	Ja
Oxelösund	Ja
Strängnäs	Ja
Trosa	Ja
Vingåker	Ja

Vill du veta mer?

Folkhälsopolitiken ger oss en gemensam riktning

Den nationella folkhälsopolitiken tar sin utgångspunkt i målet ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”. Målet följs av åtta målområden med fokusområden som synliggör var arbete behöver göras för att nå målet till 2048 (en generation). Folkhälsopolitiken sätter ramar och fungerar vägledande för såväl det statliga som det regionala och kommunala folkhälsoarbetet.

Ett strategiskt och kunskapsbaserat folkhälsoarbete ökar måluppfyllelsen

För att nå det nationella folkhälsopolitiska målet krävs insatser på alla nivåer och av aktörer inom olika sektorer som kan kopplas till de miljöer och villkor som finns där vi föds, växer upp, leker, lär, arbetar, har vår fritid och åldras.

För att folkhälsoarbetet ska bli effektivt behöver vissa förutsättningar finnas. Det kan handla om att organisationen har tydliga mål, att arbetet resurssätts och att kompetens och tid finns för att prioritera, leda, samordna och följa upp arbetet.

På vår webbplats hittar du information om

- vad som styr folkhälsopolitiken
- hur folkhälsopolitiken samordnas
- stödmaterial om folkhälsopolitiken
- vad folkhälsa, jämlik hälsa och folkhälsoarbete är
- vem som gör vad inom folkhälsoområdet
- hur du kan planera, implementera och driva utvecklingsarbete inom området folkhälsa.

[Om folkhälsa och folkhälsoarbete \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se)

Uppföljning av folkhälsan är ett viktigt stöd

För att driva folkhälsoarbetet framåt och veta vad det ger för resultat, är uppföljning ett viktigt stöd. Därför har vi tagit fram ett antal kärnindikatorer som representerar folkhälsopolitikens åtta målområden samt hälsotillståndet i befolkningen. Utifrån detta sammanställer vi regelbundet kunskap om hur folkhälsan i Sverige utvecklas.

På vår webbplats hittar du bland annat

- folkhälsostatistik på läns- och kommunnivå
- information om kärnindikatorerna
- årsrapporter.

[Folkhälsan i Sverige \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se)

Folkhälsomyndigheten

Solna Nobels väg 18, 171 82 Solna. **Östersund** Campusvägen 20. Box 505, 831 26 Östersund.

www.folkhalsomyndigheten.se